

გაზაფხულის ღირსი			
თვე	დღე	თვე	დღე
12	10	6	6
11	9	5	5
10	8	4	4
9	7	3	3
8	6	2	2
7	5	1	1

ცალკე ნომერი — ერთი შურა

ივერი

გაზეთის დასაყვებად და ყოველ განცხადებასა დასაწყებად უნდა მივმართოთ: თეიმურაზ რედაქციას ვურდულის ქუჩა, ბასტიონის სახლი, № 5, შერა-კოსტის გამაგრებულ საზოგადოების განცხადების სათავედ ანაბრად პანკის სახლი № 5, სახლის ქუჩაზე.

ფასი განცხადების ჩველგვრივი სტრიქონი რვა კაპიტალი.

1877—1889 საქალაქო და საღვთისმეტყველო გაზეთი 1877—1889

პირის, 7 მინი
მუშტაბის ბაღში დანიშნულია

სეირნობა და ლატარია-ალღებრი

ქართული შარის წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების "სასარგებლოდ" სეირნობა დაიწყო ნაშუადღევს 4 საათზე. ბაღში შესასვლელი ბილეთი 20 კაპ. ეღირება.

დაწერილობითი აფიშების გამოცხადებულა

ტფილისი, 1 მინი

ამ დღეებში მკითხველებს ვაგონობთ, რომ ქარსულის თათვის 18-ს და ახალ-სენაკში კრება ჰქონია გურია-სამეგრელოს ეპარქიის სამღვდლოების, რომელსაც გაუხინჯავს ამორდისა და იმის დამქაშების მიერ მეგრულად ნათარქმის დოკუმენტი და დაწერილია რომელიც ეს თარგმანი, ისე მთარგმნელთა განზრახვა და წადიდა. იმროც-და-იანს წარმოადგენდეს სამღვდლოების განაჩენი შეუდგენია, ზედ ხელი დაუწერია და დაწვრილია, რომ მეგრულს ენაზე სამღვდლო წერილის გადაღება უკავდა შეუძლებელიც არის და არც სანატრულია, რადგანც მრავალსაუკუნეთა განმავლობაში ქართულს წირვა-ლოცვის შენეველი ხალხში, რომელიც ვარ-ტომობითა და ენითაც ქართველი, მწვაფებულობას გამოაწვევსა და ამ ს-

ლი აქვს და რომ ამორდისტების, თუ გამორდისტების განზრახვა ეკლესიასა და ქვეყნის სიკეთეს ვერ შესძენს. ამ ოკიოდე წლის წინადაც სცადეს სამღვდლო წერილის მეგრულად გადაღება და მეგრულს წირვა-ლოცვის შემოღება, მაგრამ ხალხმა ეს ცდა არ შეიწყინა. განისმა თუ არა ეკლესიაში მეგრული წირვა, გრანობა-მუბედულუმა ხალხმა იკრიალა, გრეთ გაზავრდა და მღვდლებსაც მრავალი მწერს საუფიქრის აჯადრა. ამ სახით თვით გულუბრყვილო ხალხმა წარმოსთვა თავისი აზრი, უარ-ჰყო მეგრული წირვა-ლოცვა და ოკიოდე წლის შემდეგ, რაჟი მეგრულს წირვა-ლოცვის შემოღება ხსენდა და ვკარი არ გააძაძა, თვით სამღვდლოებისმაც სპეცერად წარმოსთვა თავისი სამართლიანი აზრი და ამ ნაირად თავისი სამსუქის დაიწყო.

ამ გზობით ჩვენ არათურს ვიტყვით იმაზე, რამდენად მოუხერხებელი და არა-სანატრულია ეკლესიისა და სარწმუნოებისთვის სამღვდლოში ქართულის წირვა-ლოცვის გაუქმება და მეგრულს შემოღება. ამის შესახებ ჩვენ უკვე ვსაუბრეთ მკითხველებს, ჩვენ ჩვენი საბუთაც მოვისხენით, და ჩვენი აზრი და საბუთი რომ მართალი ყოფილა, ამას სამეგრელოს სამღვდლოების განაჩენი ჰქონა და ამორდისტების სპეცერად და მარცხეცა, ამ ეამად ჩვენ გვინდა

მკითხველისა და სამეგრელოს სამღვდლოების ურთადება ვახოვით მეორე, სანგას, რომელსაც მკვიდრი კავშირი აქვს სამღვდლოების და დღევანდელ განაჩენთან.

მკითხველებმა უკვე იცნან, რომ სამეგრელოს სეოფებში ამ რამდენიმე წლის წინად გაუქმებულ იქნა ქართულის ენის სწავლება და სამაგიეროდ შემოღებული მეგრული, რისგამაც მეგრული ან ბანაც შეადგინეს. ეს მოხდა მაშინ, როდესაც სამღვდლოების ჯერ განზრახული არა ჰქონდათ სამღვდლო წერილის მეგრულზე გადაღება. მეგრულს ანბანის შედგენა და შემოღება რომ მოახერხეს, სამღვდლო წერილის თარგმნასაც მოჰკიდეს ხელი. ალბად მეგრულს წირვა-ლოცვის შემოღება ისე ადვილი ეგონათ, როგორც ანბანის შედგენა. დღეს რომ სამეგრელოს სამღვდლოებს ამორდისტების წადილი შეეწყინებინა და ამ სახით ქართული წირვა-ლოცვა გაუქმებინა, მაშინ, უკვე ვთქვით, მეგრული ანბანი და ქართულის მაგიერ სეოფებში მეგრულს ენის სწავლება ცოტა ხნით მაინც იქნებოდა მოთავსებული, ხოლო რადგანც მაუხერხებელი არა მოხერხებულა, მეგრული წირვა-ლოცვა უკავდა შეუძლებელი გამოდგა და სამღვდლოებში ერთ ხმად უარ-ჰყო. ამიტომ, რაჟი სამეგრელოში სეოფისთა ენად ისეც ქართული უნდა დარჩეს, მეგრულს ანბანსა

და სეოფებში მეგრულს სწავლებას ფუნ-ქვემოდგან ნიადაგი ეცდებოდა. რაჟი ქართული ძველებურადვე სეოფისთა ენად რჩება, სეოფებში უსათუოდ და ბუტყობილად ეს სეოფისთა ენა უნდა ისწავლებოდეს და არა ის სათემო ენა, რომლისთვისაც ეკლესიის კარები საშუალებად დახმულია. მართლად, განა შესაძლებელია ხალხი იმ ენას ივიწყებდეს და არა სწავლობდეს, რომელზედაც ძველადანვე დოცრება და უზენაესი კვედრება? განა ეკლესია და სარწმუნოება იხიერებს იქ, სადაც ხალხს ხელი უნდა ახფიქროს სეოფისთა ენაზე? ერთის სიტყვით, სამეგრელოს სეოფებში ქართული ხელი-ახლავდ თუ არ შემოიღეს და დოცრის სახლის, ქვილიდან გამოსავალიც ხალხს, რისიტეს მოძველებს შეეფერხებდა და თანდათან დაუძლიერებდა.

ამიტომ დღეს სამეგრელოს სამღვდლოებს, ვითარცა მშვენიერისსა და მეთაურს, სავადალო და სარწმუნეოლი ის უნდა ჰქონდეს, რომ ქართული ენა ხელახლად დაამკვიდრებინოს სეოფებში და ამ სახით ქრისტეს სარწმუნოება განამტკიცოს ერის სულსა და გულში. ჩვენ დარწმუნებულნი ვართ, რომ სამეგრელოს სამღვდლოებს უკრადებას ათბავებს ამ საგანსაც და ეცდება ქართულს ენას ეუთხილიად და საპრობო ადვილად დაუკვიდროს სეოფებში. დარწ-

ფალესონი

ფალესონი უფლებების საქმე

მოკლედ რომ ვთქვათ, დღესათა უფლებების საქმე არის, რომ დღევანდელი მიწისქვეშა ცხოვრებაში დასაბუთებული ისეთივე ადვილი, რა ადვილიც უპირატეს მამაკაცს, ხოლო არ არის სათიხები: ეკლესიის თუ არა ქალის ეს ადვილი და შესძლებს თუ არა, რომ გათანასწოროს როდისმე მამაკაცს ამ მხრით ჩვენ ვიცით, რომ დღევანდელს ჰყავს როგორც მოწინააღმდეგე, ისე მოსარჩენელიცა. ერთი განიხილავთ, რომ ქალი მდებალი არსება და ამიტომაც უფლად უნდა იყოს დამოკიდებული მამაკაცზე, მეორე კი ამტკიცებენ სულ წინააღმდეგს. ჩვენის აზრით, უმთავრესი სახარისი კემპარტების გამოძიებას არის ისტორია. გულმართალი და მიუღლოელი ისტორია ბევრს რამსე გავსწავლის, ბევრს აშკარა ამაბავს გვირგვინს, და მოლოდ მეტეს-მეტი გრძობა და კეთილ კაც უარ-ჰყოფს იმას, რაც უკვე მომდარა და გამშვარა ისტორიის საკუთრებდა. მაგალიად, დღესანს მოვიხილოთ ის აზრი, რომ ბატონ-ფეოდა, მონობა მართლიანი საქმე არისო, რომ სიმდაბლე ერთისა და სიმაღლე მეორისა არის დამოკიდებული სისხლისა და ბუნების სხვა-და-სხვაობაზედა, დარწ-

მუნებულნი იყვნენ, რომ ეს არის კონიონი. ისტორიულმა გამოძიებამ განფხტა ეს ცრუ-მარწმუნება და აბრუნებდა სამეომარო, იგი აშკარად გვიჩვენებს, რომ ბატონ-ფეოდა, მონობა არის მხოლოდ დროებითი მოვლენა, გამოწვეული სხვა-და-სხვა ეკონომიურისა და წესობის მიზეზით; რომ ეს მოკლენა თანდათან ჰკარავს თავისი საფუძვლებსა და მწიფელობას, იგივე უტყობია ისტორია თვალს გვიჩვენებს და გვიჩვენებს, რომ მართალი, პირველს ხანებში ქალი თვლებდა მონად, გასასყიდელი ნივთად, მაგრამ შემდეგ ხანებში დროთა გარემოების მიხედვით მიიღია სხვა-და-სხვა დამიანური უფლება და ბოლო მოუღწეია იმ მდგომარეობამდე, რა მდგომარეობაშია იმყოფება ამ ეამად, როდესაც ქალი, თუ ვერა გათანასწორება მამაკაცს, მაინც ვაკლებით მალა სხვას პირვანდელს გვიჩვენებთ ისტორია, ისტორია კემპარტებს, რომ ქალის მდგომარეობას ტყუბა თანდათან გაუჭკობსოთა. მეორეს მხრით, იგივე ისტორია ნათლად გვიჩვენებს, რომ ქალს, მიუხედავად თავისი დანაგრულისა და შეხეთულის ცხოვრებისა, სწორად გამოუჩენია თავის სხვა-და-სხვა ახარებულ და ქალი თავის განვითარების სიმაღლითა და მაღლის განვითარებით სწორად მდგარი იმ უფლებებს წერტილზედა, სადალანც-კომიუნიკაცია მამაკაცის კუთვნიებას.

აი ეს არა საკითხები იქნება სანდა ჩვენს საუბრისა. თუ დამტკიცდა ერთიც და მეორეც, მაშინ ადვილი გაზმანტრებო იქნება, უბრალო ფანტაზიის ნაყოფია ქალის უფლების საქმე, თუ აქვს უკვე დასაბამი წარსულ ისტორიაში და არის დაფუძნებული ისტორიის მტკიცე და უტყუარსაბუთებულ. ჩვენი საუბარი იქნება მოკლე, ჩვენ შევეცდებით სხვა-და-სხვა რამდენად იგი ხანა გვიჩვენებს ქალის მდგომარეობის წინ-წაწევას. პირველად შევეცდებით რამაჟც ქალის ყოფა-ცხოვრებას, რომელიც ქალი პირველ ხანებში თვლებდა მონად, ნივთად და არავითარი უფლება არ მიუძღვდა მამისა ან ქმრის წინაშე; ერთსაც და მეორესაც ჰქონდათ თავის ქალისა და ცოლის შესახებ უფლება სიცოცხლისა და სიკვდილის (ius vitae necisque); ქონებრივად ქალი მიიღ თვისი სიცოცხლის განმავლობაში არ იყო დამოუკიდებელი; თუ არ იყო მამისა, ან ქმრის ხელში, მაშინ იგი იყოფებოდა ოპკენტილი მარწმუნელობის ქვეშ, მართალია, უკანასკნელს შემხვევებაში ქალს 12 წლიდან ეძლეოდა ნება თითონ განეგო თავისი ქონება მინაშრობაში (bonorum administratio), მაგრამ ყველა რთულ საქმეში, როგორც, მავა-ლითად, ქონების გასყიდვაში უჭირვის თუ მოძრაობის, ფულის სესხებასა და

თამასტების მიცემაში, ქალს არა ჰქონდა უფლება ემოქმენდა თავისი მზრუნველის დაუთხოვად; თუ ქალი დამკვირდებოდა, დაუნაშადენდ მზრუნველს და თუ ქრეის დარჩებოდა ევა-სივლებში, ერთ-ერთი მთავარი დავის-თემად მზრუნველად. ასეთს მხეუთული მდგომარეობაში იყოფებოდა რომელიც ქალი პირველ ხანებში, რომის შემდეგ ისტორიაში ქალის მდგომარეობა ეტყობა საგრანოელი წესობისა. მამის უფლების თავისი ქალის შესახებ დეკარვა თავის პირვანდელი მკაცრი ხასიათი; ცოლიც უღარ იყო მონა თავისი ქმრისა (coemptio sine manu mariti); ქონებრივად ქალმა დიდი ნაბიჯი წასდგა წინ. აქამდე ცოლის მზითვე, შეადგენდა სრულს კეთილშეობას ქმრისა, ასე რომ ცოლთან გაუტის შემდეგაც ქმრის ნება ჰქონდა არა დებრუნებინარა მზითვიდან. მხოლოდ 56 წელს რომის დაფუთებულამ გამოვიდა ახალი კანონი (lex Maenia), რომელმაც ახადგინა, რომ ცოლის მიერ მოტანილი საუბრითო ცხოვრებისათვის მზითვე, თუ-ცოლ-ქმრობა მოიშლებოდა, უნდა ხელ-უხლებლად დაუბრუნდეს ცოლსავე; მეორე კანონი ამბობს, რომ მზითვე შეადგენს მეუღლისათვის საერთო კუთვნილებას და ქმრის ცოლ-ქმრობის დროსაც არა აქვს ნება განავგოს მზითვე ცოლის დაუთხოვად. შემდეგი იუსტინიანის კან-

ონის ძალით მე-VI საუკუნეში ქრისტეს შემდეგ ეს დაკითხვა არ აღეცდა ქმრის არავითარს უფლებად და ცოლს ჰქონდა თავისი საკუთრება, რომელიც თავისუფლად განაგებდა. რაჟი მხეებს მზრუნველობას, ამასაც თანდათან მცელი მწიფელობა და ფერი დეკარვა. სკანონი მოვიგონოთ გამოჩენილი კანონი მზრუნველობის შესახებ, ვერც წოდებული ius trium vel quattuor liberorum, რომლის ძალითაც სამის ან ოთხის შვილი ბატონი ქალი სრულიად განთავისუფლებული იყო მზრუნველობისაგან.

გარდა ყველა ნათქვამისა თვით საზოგადოებაშიაც რომელიც ქალი სიმხევეს იჩენს და ჰმოქმედებს, რათა განავარცხოს თავისი ყოფა-ცხოვრება. რომის ისტორიაში სწორად შეხედვით ქალითა შეერთებულ მოქმედებასაერთო საქმისათვის. როგორც მავალით ამ ნაირ მოქმედობის, მოგვყავს პროტესტი, რომელიც გამოუცხადეს რომელმაც ქალებმა ბატონიქალ ოჯახსა და იმის შემხუთველ წესებს. 326 წელს ქრისტეს წინად მოიყარა ერთად თავი მრავალმა რომაელმა ქალმა (ერთნი ამბობენ, რომ აქ იყო 110 ქალი, სხვები კი ამტკიცებენ, რომ 360 ქალი), აქ მოახილეს შეთქმულება და დააბრუნეს ქმრის მოწინააღმდეგე, რათა მოეხილათ ბატონიქალი ოჯახის წესები. შეთქმულებს გაუფიცა და იმარი მომხდებული საწამ-

მუწეულები ვართ იმიტომ, რომ დღეს სამეგრელოს სამეფელოებში საქაბო გამჭრიახობა და მიხედვრილობა გამოირჩა ამორდის ტებთან ბრძოლაში. სრული ინიციატივა, რომ სამეფელოება ქართულის ენის შესახებ იმავ გამჭრიახობას და მზრუნველობას გამოახსენს და ამ ნაირად ხვრფელს აზოქოდავას უკვდას, ვინც ჩვენს ეკლესიას ხელს ახლებს იმ ხრბრით, რომ საძირკველი გამოაცალოს.

ახალი ამბავი

* გუშინ, 1 მაისს, სიონში პანაშვიდი გადაიხადა აწ განსვენებულის რუსის გამოჩენილის მწერლის სალოტკოვ - შერდინის მოსახსენებლად. პანაშვილზე დიდალი ხალხი დავსწრო.

* ჩვენ შევითქვით, რომ ბანს მარბოვს, რომელსაც განზრახვა აქვს ავტოლის ქუჩაზე ტყვის რივის გზა გაიყენოს, ამხანაგად უშვირია ბანი აღიხანოვი და ამით უკვე დაუხრები ბიათ რუსებში, ექვსი ვაგონი, და შპა-თებსაც ამაზღებენ. რივის გზის კეთებას შეუდგებიან იგილისს და მღვდელს და ავიტისათ თთვეში დასრულდებენ.

* გუშინ, პირველს ამ თთვისას, ტელიფონდარ პეტერბურგს წაიდა ოპერა-კომპანიის ოთავ. სერგეი ნიკოლოზის ძე ტრუფუკოი.

* უფუმიდეს სინოდისაგან ამ დღეებში მოვიდა განკარგულება შესახებ იმისა, თუ რომელ კლასში რა წლოვნების უმაწიელი უნდა მიიღოს ხოლმე სასულიერო სასწავლებლებში. ამ განკარგულების ძალით პირველ კლასში მიიღება უმაწიელი არა უწინიერე 12—წლისა, მეორეში—13—14, მესამეში 15—16 და მეოთხეში 16—17-სა.

ღვი მთვე დააღვიენეს. ესა და ამის მსგავსი მაგალითები ნათლად ამტკიცებენ, რომ ქალბა ივანოვა თათის მდგომარეობა და თანაც ყოველი ღონე იღონა, რათა შეეცვლა თათის არა-სასამაიფრო ბედი. თუ მოთხოვნილს ამავეში არა გენედეო შესაფერის გამარჯვებას, ეს არაფერს არ ნიშნავს. ნათქვამია, ძალა აღმოაჩნდა მხანსა, შოლოდ თთით ამბავი ქალბის შეფრთხეულ ძალით მოაქმედების მეხად საფულისხმობა და სამავალითა. ესეთი იყო მოკლედ სვე ბედი რომელის ქალისა.

ქრისტეს მოძღვრებამ ქალის მდგომარეობაშია შეიტანა ნათელი და შუქი, მან დაამსხვრია ქალის შექენება და მონობის ბორკლები, იცნო იგი აღაშინად და თხოულდა მისდაში პატივის ცემას. ქრისტეს მოძღვრებამ ისე შეხედა ცოლ-ქმრობას, როგორც საიდუმლოებას. მეორის მხრით უნდა დღეუბატოთ, რომ ქალი ჯერ კიდევ დაბლა იდგა მამაკაცზედ. მაგალითად, მეოთხე კრებამ კაროთავნი დაჯანდა, რომ აღიკვრას ცოლი ქალბის დარიგების მიცემე მამაკაცისათვის, თუნდაც პირველი წინდანი და ნასწაული იყენრო.

საშუალ საუკუნებში ქალიცოლიცოშია თათის ასეკეთიურის მიმართულებით დღი ენება მთაყენა საზოგადოდ მაშინდელს ოჯახსა და კრბოდ უფრო ქალბის ყოვა-ცხოვრებას. იმან

* ამ დღებში ჩამოვიდნენ მოსკოვიდან ტელიის თორბიტი მოლოზანი ილუმენითოთ, რომელიც განწესებულნი არიან მოკეტულთ-სწორის წინადა ნინო ბობბისის მონაწიერნი. ამით მივეცა კაცავში ბობბისის მონასტრის განახლების მოთავე, ბანი საბინინი. ამ რუსეთიდან მოსულ მოლოზნებს კიდევ მიმატებია ორი ქართველი ქალი მცბეთის მონასტრიდან. მოლოზნები წარსდგნენ მის ყოვლად მაღალ უსამღლოდოსობის ევზარხობის წინაშე და აგრეთვე ყოფილან მთავარ-მართებელ დონდუკო-კარასკოვიანაც. დღეს მოლოზნები მიდიან ბობბისის მონასტერში

* სოფ. ნოსტკუგან (გორის მახრამა) შემდეგ საინტურესო ამავს გვეყრენ: ჩვენს სოფელში სცხოვრებოთ ერთი ღრბად მოხუცებული დედაკაცი ტისია ჯღანციაშვილისა, რომელსაც კარგად ახსავს მეფე ერეკლეს ჯვარის წერა, და ამბობს, რომ დედოფალს მეფესახსურებოდა; გიორგი მეფეზე უფროსი ვარ და იმისი შეილები ჩემს ხელში აღიზარდნო. ეს დედაკაცი მოსწერია ოთავის შთამომავლობის მეფეთთაბას.

* სოფ. ალა: ამ სოფლის უზნობაზედ არა ერთხელ ყოვილა მოსწენებული როგორც „ფეირიაში“, ისე სხვა ვახუცეშობა. ნაშობბი იყო, თუ რამდენად საჭიროა და აუცილებელი ამ გზის შეკეთება გომის სადგურიდან იმერეთის საზოგადოებ, სახელდობრ, ჯგრაზედ. ამ გზით მხარე მივიდა რაქის მახრა, საჩაბრეს მხარე და ერთი მხარე კაცავის ოლქისა. მთავრობამ მიაკეთა უფრადლება ამ ყოვლად უსაჭიროების გზის შეკეთებასა და წარსთვის თთვის 23-ს აქ მოვიდა გორის მაზრის უფროსის განკარგულებით მახრე, ბანი უწინავე, რომელსაც ამ ორს დღეში შეუდგება მუშაობა. ამას მინიჭებულ აქვს უფლება 11 სამამასაღისო ამუშაოს

შეთთვისა ის ცრუ აზრი, ვითომ ქორწინება წარმოადგენდეს შოლოდ სიწმინდეს, სულის სიმდაბლესა და წმინდარის გაზრწინებას. ასევე იმბოპლადავდა, რომ განმარტავებული და ტანჯვითი ცხოვრება არის ერთადერთი სასარის სულის ცხოვრებასა, და ამიტომაც იგი ეძინება თათის იდეალის განზორციელებას მონასტრის დაშულ ზღუდეთა შორის. ბეგრმა მოტყუებულმა ქალმა ამ მოძღვრებით დასტოვა სახალაობი, დაანება თათი ოჯახსა და სამუდამოდ ჩაიკეტა კარები მონასტერში, რაღა თქმა უნდა, ქალბების მონასტრებმა მერე და მერე სრულად შეიცვალეს ფერი; იგინი ვალა-იქნენ ეპისკოპოსებისა და ამატების განაწინოების სახედრებამ. ამ სენთან ერთად კატალიკობშიც შემოიტანა სხვა უაზრის სენი, რომელმაც დიდად შეაფერხა დედათა უფლების საქმე და დიდს ნწით დაუკარგა საზოგადოებას პატივისცემა ქალისადმი. ჩვენ ელასპოკობით იმხედ, რომ კატალიკობმა დაწმუნებული იყო, ვითომ ქალის ბუნებაში იყოს დაბნა-ცეხული ყოველ გვირი სიმბორტე და სხვე; აქედან ერთი ნაბიჯი იყო იქამდე, რომ დაეხრებინათ ქალბებისთვის ელბობა, რა თქმა უნდა, რომ ამისთანა რწმუნება არაფერს საყოთლოს არ მოასწავებდა ქალისათვის, იგი დენილი იყო ყოველგან და ერთი ბეწვა ეცეს მტანა საკერისი

ამ გზის შესაკეთებლად გომის სადგურიდან იმერეთის საზოგადოებე მომანგარიშებულია 24—25 ვერსით. რაც შეეხება იმერეთის საზღვარს იგი, თუ მხარეს, შორაპნის მახრის უფროსის მეცადინეობით, ავტო 5 წელიწადი იქნება, გზა უკვე გაკეთებულია, ასე რომ ჩვენს საზოგადოებ საჩაბრის მცხოვრებთა თთველი ეტლებით თანამდ მიდიან და იქედან-კი ზოგიც ცხენით და ზოგიც ქვეითი მიდის ამ 25 ვერსის უზნობის გამო. ღმერთმა ბრძანის, რომ ეს ოცდა-ხუთი ვერსი გზამღ ვეცავით და ამით უზნობაში ილაჯ-გაწვევების მხარეს შედგებით მივსეს მაშინ უკველია შავის ქვის მწოდელითაც გაუადილეზათ საქმე

* საშურა: აქაურმა მონადირეებმა მოიპოვეს შარხანდელი დარა და დიწვეს ძველებურად საზღვების მტრეცა. აპრილის 24—25-საუღუტებს სალოლოტარიოსეს და გაიტარეს სახლიდან ყველა, რაც-კი რამ ეხადა. იმევე თთვეში ქარბეს კაცხიბეს გაუტებეს საზოგადოება და ვახუცეს ქეაბე. ქურდებმა ამ დღებშიაც ირინეს თათი და სოფ. გომში დატყველ ბოსლიდან გაიყენეს ორი საუკეთესო ცხენი ვანო როსტომაშვილისა და ბეყო ტბილაშვილისა

* ქ. ხადნადა: ქნ ოლგა აღექი-მესხიშვილისა და ქნ. ნინა ანდრონიკაშვილისაგან, რომლებსაც გამართეს სიღნაღში ბალი და წარმოადგნა „წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების“ სასარგებლოდ, ჩვენ მივეთ 263 მან. და 37 კაბ. საზოგადოებისათვის გადასაცემად და შემდეგი წერილი ვაწვთ დასაბეჭდად: „უმარჩილესდ ვთხოვე გადასაცემე ეს ფული „წერა-კითხვის საზოგადოებას“ და დაბეჭდეთ „ფეირიაში“ შედგით ანგარიში ჩვენ მიერ წინაღონ-გამართულის ბალისა და წარმოადგენისა: ბალის ბილეთებისა და ბუფეტისა შემოვიდა 139 მანეთი 37 კაბ.,

იყო, რომ დაეხრებინათ მისთვის კულიანობა და დასჯათ უსასტკეისის სასტკეითი. მაგალითად, 1484 წლის ეგრეპაში დასწვის 41 ქალი, რომელთაც ჰბრალდებოდათ ვითომ და იგინი სქამენ ახალ დაბეჭდულს ბავშვებსა. ეს ამბავი მოგეყვას როგორც მაგალითი, თთრემ, თუ ჩამოვივლით მივლს რიცხეს დაწმწარ ქალბებისა, იქნება ერთი ცრული წერილიც არ ყოფს ამას. ვასაკვირვებოდაც არ არის, რომ ამ ნაირს ეთივავლბში აღარაინე ჰხრუნავდა ქალის უფლებებზედ და იმის მდგომარეობის საზოგადო განკარგებაზედ. რაც შეეხება ქალის ოჯახობრივის ცხოვრებას, ქალი აქაც მეტად შეუფრებული და შეხეთული იყო. იგი ითვლებოდა უფრო მდბალის ოღბების არსებულ ვიდრე მამაკაცი; მას აწვა კისრზედ მივილი ტერითი ოჯახისა და უფლებები არაირისა არა ჰქონდა. როგორც ცხელებო, ქალის მდგომარეობა იყო საშინელი, და სამართლიანად ამ ბოზენ, რომ რომელის ქალის მდგომარეობა ბოლოს ხანებში გაცილებოდა უცეთისი იყო, ვიდრე საშულ საუკუნეების ქალისა. რომელი ქალი იუსტინიანის დროისა პირველთადაც და ციონირებოდა ბეგრად მაღლ იდგა საშულ საუკუნეების ვერობელ ქალზედ. ქალბები ამ არა-სანატრელ ყოვა-ცხოვრებასთან ერთად გაისმის სანუგეზო ხმაე მათდა სა-

წარმოადგენის—1248, სულ 263 მ. 37 კაბ. ამასთანავე მოვიღვივრებოთ ჩვენს თავს გაჭიკუცხლებათ უფულოთაფის მადლობა სინდლის მახრის თთვად - ნანაურთა, რომელთაც თთვეთის მობაზნებით დიდად ვაგვიმართეს ნელი ამ კეთილს საქმეში. აგრეთვე დიდს მადლობას ვუწოდებთ ინსპექტორის აქაურის სასწავლებლისას ბნს ბალაშვილს, რომელმაც სახლი დავეთხო; ჯარის უფროსს ბნს ლეონასისს, რომელმაც შეძლებისამებრ იაზოდ დავეთხო მუსიკა; ბნს სერენბრიაკოვს, დებუტატს ყულოვარისს და აღლქსანდრე ქალანთაროვსც, რომელთაც ბეგრ ნაირად შემწოვა ბ მოგვეცეს. აგრეთვე გულით მადლობას ესწირათ ქან ქ. ოხოტკისას, ა. ტერ-მათიოსიოსისს, ბ. მესხიშვილისას, ე. ანდრონიკაშვილისას და ერთობა სერვისმოყვარეს, რომელთაც წარმოადგენაში მონაწილეობა მიიღეს.

* დ. სკრამა: დადა ზადუელი, ტყეს ფოთოლი გამოკსა და ავაზაკებმაც თათი ირინეს. მითხველებმა კარგად იციან, თუ ამ ორის წლის წინად გამოჩინებოდა ავაზაკი ზეთბაფრემა, რომელიც დღეს ტფალისის მეტრების საპრობილეში იმყოფება და რომელსაც გადაწვეტილიცა აქვს კატარა, რა ზარი დასკა გორის მახრისა და რამდენი კაცი და ქალი გამოასალმა წეთი - სოველს. დღეს ზოგი იმის ამხანაგ თთთოვლად დანდერბობს და თათის მოძღვრის საქმეს ენსახურება. აპრილის 14-ს საღამოზედ სურამს ახლო ნარუანში მოკლეს ერთი საწაული გერაელი, ცაქა დავარაშვილი, რომელიც სოფელში მიდიოდა და ფარჩას ვაქრობდა. დავარაშვილს უნატრინოდ დარჩა სახლობა; ტყვი გულში აქვს მიხედვრითი. ამ დღებში გვეუტებეს დღესქის სურამში მიიღოლა აკოვოცეს და რაც-კი ნადილ ფული ჰქონდა, სულ წაიღეს

სარგებლოდ. დაწარგულმა და დატანჯულმა ქალმა ჰოვა თათის დამცელობაში საშულ საუკუნეების რაინდებისა; რაინდობა, ამბობს რუსეთის მწერალი შაშკოვი, საიღამაც ცკრეფავი ჩვენ ოტორატულს მაგალითებს: დაბადაო ვაწვადებულის ქალის ოხ-ნობა და კენესამ, რაინდობა იყო გამოწვეული საშველად დამონავე ბულის ქალისათა. თუქა შაშკოვის აზრი ცრუა არ იყოს ვაგვიადებულო, რადანაც რაინდობის მიხეზი უფრო რთულია, მაგრამ ყოველდამათობა ის აზრი, რომ რაინდობა რაინდობა თათისის მფარველობით, ქალის თთვენებითა და გაღმერთებით გამოუცხადა მტკიცე პრეტესტო თანდასწარავე ოჯახის წესებს იგი ჰრადანდა, რომ მაშინდელი ოჯახი არ იყო აშენებული მკვიდრს საუფუქლზედ, რომ იგი მეტად ჰხუთავდა ქალს. შევერე ამ პრეტესტისა ის იყო, რომ ქალმა თათისულად ამოისუნთქა, ივანო, რომ ცოლ-ქმრობა უნდა იყოს დამაწარებელი თათისულად გრძობაზეო, რომ შოლოდ ნამდვილი სიყვარული შეადგენს კაცთა ბედნიერებასა. გატაცებული თათისულად გრძობით ქალი საზღვარს გადავიდა: სიამოვნება და ენებადა დასკოვოფულება შექმნა ჩვეულებრივ სანდად მაშინდელის ქალისათვის; ოჯახის წესი აღარ იყო მკვიდრი და მტკიცე ქალი, რომ

ქურდებს ქეთიკონის კვდელი გამოვრბოთ. ამ ნაირად იქეთოდნენ ქურდობი შარმან და შარმან-წინ ხა-შურნი, მაგრამ დღემდე ვერც ერთი დანაშავე ვერ შევიკრეს და არც იმის იმედა, რომ წრეგანდელი დამწმინეების აღმოაჩინოს.

* ქ. შავთავარსკა: ამ თთვის 15-ს აქაურმა პოლიციამ აქაურ სასწველულობით მოვაკრეებს ახალი წესი გამოუცხადა, რომელიც სხვა ქალაქებში შესაძლოა დიდს ხნის შემოღებულიც იყოს. ამ წესის ძალით, ვიდრედან სასტკეალ აღეკრძალათ მოვაკრეებს დილის შეიდ სათთვედ აღრეღუნების ვალება და საღამომობით თერთმეტს საათს შემდეგ ვაქრობა. ამასთანავე ყოველ კვირა-უქმე დღებში, უქმეველად წირვის დაწვებებში წირვის გამოსვლამდე, არაფის ნება არ ექნება ღუქრისა და საჩრდელის კარბის ვალბებს. ეს ახალი დებულება თთვეცა ვაქრებს ეგრავლად ევაშვიკათ, რადანაც ზაფხულობით საათის ოთხზე ადებდნენ ღუქრებს და ბეგრეველ ვათენებამდე არა ჰქვებდნენ და კვირა-უქმე დღებშიცა ზამ სატოლიადე არაინა ჰქვებდენ მომეტებულის ვაქრობის სიხარბად ვაგატებულის, მაგრამ ნაცულიად ვაგატების აღტკებით მივეგებენ ამ ახალს წესს. ნოკარბი და მოსამსახურე ხალხი, რომელთაც დღეოდან საშუალება ეწლევათ ეკლესიებში წირვის მოსმენისა.

შეგვლისა ვასწორება: ვიორის ფულტონში „ი ისტორია“ შეგვინა შეგვინა: მესამე გველზე, მეორე გველზე, სტორიაში მესამე გველზე და მეორე გველზე. ამასთანავე ვახუცესს ეწვეა შარხანდელი... უცხად იყოს: „შევედ ბერი ჰქონდა“...

დაბა ღ სოფელი

(მაწერილი ამბავი)
დ. სუჯუნა (27 აპრ. ღ.) დაბა სუჯუნამ დიდი ხანია ივრძნო, რომ

გორც ადვილად მიხვედობა, ქმარს, ისევე ადვილად ანებებდა თქვის მართალა, ყოველიფერის არა ჰნიშნავს იმისა, რომ მაშინდელს ქალს მივლიო რამე უფლება და, თუ გნებათ, პირიქით, ეს ჰნიშნავს ქალის წმინდობად დაცემას, მაგრამ ისიც ცხადია, რომ დედა ქალი უკეთ ჰმრძობდა თათისს თათს, ვიდრე წინადა. ქალმა დააღწყო თათი პირველი მონობას, შეემახვრა თათის ბორკილებს და თუ მანაწვედ ეფხვედ ვერადგა, იმის გულში მანიც ვაღივდა თათისულად გრძობაში. იგი სთვლიდა და მოუცილებლად მოაწყო თათის ცხოვრებას. მაშინდელი ქალი ჰმრძობდა, რომ თათისულად დღესა პური უთთავრესი სანსარი იყო ბუნდნიერის ცხოვრებისათვის და ამიტომაც მასყო ხელე სწორით იმ ვეარს მოსამქეობას, რომლითაც შექმლო დამოუკიდებლად გრძინა თათი, მაგალითად, ცხლა ქალი პირველად გამოიღეს სასტენო საპარეზებელი ღოქმა პურის საწარმეველად. რა თქმა უნდა, ამ ქალიღსა და ბრბოლაში თთვეთ არსებობისათვის საჭირო იყო ქალის გრძობითი მომხადება, ქალმა მიაკეთა ამას ყურადღება და მასყო ხელი შექმნისადა გვირად სწავლა-განათლებლაც. აქ ნათქვამიდან სწავს, რომ ქალის მდგომარეობა საშულ საუკუნეების ბოლოს ხანებში ცრუად თუ ბეწად საუკეთესოდ შეიცვალა.

ელანდელს დროს მხოლოდ იმსო-
ფელსა და იმ საზოგადოებას აქვს ძალა
წინ-სვლელობისათვის, რომელსაც
უფრო ბევრი ნაწილი უჭირავს, და
და სტალინი მისი მხარე არ
შეიძლება სხვა თავის მხარეზე სო-
ფლებს. სუჯუნაში ავტო 16 წელი-
წლია არსებობს საზოგადოება სკოლა,
რომელიც წელს ის-კლასიანად გა-
დაუფრთხილდა. ასე რომ ესა სუჯუნ-
ნას ერთი განათლებული კაცი კი-
დედმოება, რომელიც, თუკი ისურ-
ვებს, ბევრს სიტყვს მოუტყობს სო-
ფლებს, სადაც, თუკი მოქმედი იქ-
ნება, გამოიწივს დაიხმარდება. ეს
განათლებული კაცი გასულია აქაურ
სკოლის ზღვადასვლილ დაიხმარული
ბანი სალაყაია, რომელსაც კიდევ
დაუწყია ცლა და განაწივს უკვე
უღვანეობის საზოგადოებისათვის,
რომ სუჯუნაში ისეთი შენება უნდა
აშენდეს სკოლისათვის, რომელიც
ავაყოფოდეს ყოველ გვარს მითი-
ბონილებას სკოლისას, ცლა ბანი
სალაყაია სკოლისათვის ბარეც ეს ო-
კლასიანი სკოლა ნორმალური სკო-
ლადა აქცია და იმედი უნდა კეთ-
ნიოთ, რომ ამ თავის საწადელს მი-
აღწევს, რადგან სკოლის დღევან-
დელს შესანახავს ხარჯს ბევრი აღარ
მოკლებტა. მართლაც, როგორც
მითხრეს, ესანდელი სკოლა უკვე
ბა საზოგადოებას თითქმის 1,000 მ-
ნეთი და ნორმალური სკოლის შესა-
ნახავად-კი სულ იქნება სკოლა 1,300
მანეთი. რასაკარგად, გლენ-კარ-
ბას მართა როდი უნდა დაატყდეს
თავზე ნორმალური სკოლის შენა-
ხად, მონაწილეობა უნდა მიიღოს და
აქაურმა აზნაურებმა, მღვდლებმა და აქ-
რებმა, მე მგონია, არც აქ მოსახლე
ურბანმა უნდა სთქვან უფრო მონაწი-
ლეობის მიზნად, რადგან ნორ-
მალური სკოლა ყველასათვის ღიად
საქონია. მართა ის რად ელირება,
რომ იქ კურს-მსწრელებული მე-
სადაც ხარისხის შეღავათი ექნებათ ჯარ-
ში გაწვევის დროს? მთავრად, იმე-
დი, დავმარება საზოგადოებას. აქა-
ურის განყოფილების უფროსი, ბანი
მ. აბაშიძე, კიდევ შეპირებია ბანს სა-
ლაყაიას შექმნობას. იმედი, აქაური
ბლოკინინ-დენანია ვლიავაც, რომ-
მელს იმ დღე დაუფიქრა სუჯუნ-
ურის ძეგლის ეკლესიის გამშენი-
რებისათვის, ამ საქმეს მისცემს მხარს.

სუჯუნაში არსებობს აგრეთვე საქ-
ალეო სამხრელი სკოლა, რომელ-
შიაც 36 ქალი სწავლობს და რომელიც
ამ სკოლის მასწავლებლის, ქ-ნ
გუფუშვილის, მიერ არის დაარსებული
ამ ოთხის წლის წინად როგორც ახალსა-
და უფიქროსი საქმეს, ამ სკოლას ბევრი
გაქირება გამოუვლია ამ დროს გან-
მეალობაში, მაგრამ მასწავლებლის
მეცადინეობას ყველა დაუფრთხილეს
და დღემდე ჩინებული მოუყვანია
საქმე. წელს ათვეებს ამ სკოლას
თითი ქალი, რომელიც იციან ქარ-
თული და რუსული წერა-კითხვა,
ქართული მშენებრილი ლაზარ-
კობენ, რუსულს ლაზარაკს-კი ახერ-
ხებენ და იციან აგრეთვე ხელთ-
საქმე. იმედი, სკოლის გათავების
შემდეგაც უფლებდენილებს იმათ მათ
მასწავლებლებს და შევანებს იმათ
მშენებლებს, მოუპოვონ ქალიშვილებს
საქონი და სასარგებლო წიგნები სა-
კითხავად ქართულსა და რუსულს ენა-
ზედ, თუ ასე არ იქნა, ამ ოთხის წლის
სკოლა ტყუილად დაკარგული იქნება,
რომან ყმაწვილებს აღიღო შეუქ-

ლიანთ ჩვენებურს ოჯახში დაიჭრე-
ყონ ის, რაც უსწავლიათ. თუ
აქამდე გულგრილად ეპყრობო-
და ამ საქმეს აქაური საზოგადოება,
იმედი, აწი მანაც უფრო მოპირნდ
მოეკიდება, რაკი ნაყოფს დანიანებს,
და რამე საშუალებას აღმოუჩენს,
რომ უფრო რიგისა სახლში მოა-
თავის მასწავლებელმა თავისი სკო-
ლა და საჭირო ნივთებიც მიი-
პოვოს. იმედი, გურია-სამეგრელოს
ენისკობის გრიგოლიც შეუძრუ-
ლებს ამ სკოლას თვისი დანაპირების,
მით უმეტეს, რომ ეს სკოლა იმის
მეგობრობის ქვეშ იმყოფება. წელს
ეს სკოლა დაუთვალდა სამა-
ნაწილად რიგის წიგნს, ბანი მაქიმე
და გურია-სამეგრელოს ენიკობის
გრიგოლს და ორივენი ქმაჯობილი
დარჩნენ.

ამ დღეებში ბრანდებოდა სუჯუნ-
ნაში ენისკობის, იგივე გიორგობას,
23 აპრილს, მწიგნველი იყო აქა-
ურის ძელს საკათედრო ეკლესიაში,
რომელიც წინად გიორგის სახელზე
აშენებული, — მთავრად დღესაც იმე
დაჩრბ და მესამე დღეს წასვლის
დათავილიერა, ამ წელიწადში მეორე-
რედ, აქაური ორივე სკოლა, სავა-
ცოლაში ლოკები ქობის შეგირ-
დებს, რომელიც შროლოდ რუსუ-
ლად მოახსენეს, არ ვიცი, როგორი
მოქმედება იქონია ამ ვარგობამ
ენისკობაზე და ჩემზედ-კი მეტად
ცუდი. ან-კი ეს უნდა იმის ყურ-
ება, როგორ იმტრებს ენას 7 წლის
მეგრული ბავშვი სალაყაიურ სიტყე-
ბის გამოთქმაში? როგორც მოგვხსენი-
ბათ, ქართულის ხსენებაც აღარ
არის ცლა სამეგრელოს სასოფლო
პირიად-დაწყების სკოლებში სასა-
კითხლო, რომ მეტად სამწუხარო არ
იყოს! წარმოადგინეთ, წირვა-ლოცვა
ეკლესიებში, ყოველი მღვდელი-მე-
ქმედება და ქადაგება ქართულს ენაზე
სწავლებდობა. ბავშვებს ანაზნაც არ
აშწავლიან და ქართული წირვა-ლო-
ცვა-კი არასოდეს არ მოხერხდება მე-
რეოდ, ამ დღეებში სამეგრელოს
სამღვდლოება მეგრებილი იყო და
სხვათა შორის კი საგანძურ ქჷნად
თურმე განსახლებულად, მაგრამ გი-
გონეს თუ არა მღვდლებმა მეგრული
ლოცვები, სუჯუნა დაცვის და გაღ-
წყების ამ უგანზედ ლაზარაკს-კი
აღარ იქმნას აწი აღიარებოლი.

აქვე უნდა ეცანობო მკითხველ სა-
ზოგადოებას ორი სამწუხარო ამბავი:
დიდის ხნის ავადმყოფობის შემდეგ
გარდაიცვალა სუჯუნაში ყველასა-
თვის საყვარელი და გარშემო სოფელ-
ბისათვის მეტად სასარგებლო ახალ-
განზა ყმაწვილი კაცი ლ. თ. მკურ-
ნალი. იგი შეილი იყო მთელს სამე-
გრელოს ექიმთა იმითი ცნობილის თეო-
ბროსა და თითონაც საუკეთესოდ
იცოდა ფერ-შობა მეტად სამწუხაროდ
დაჩრა აქაურს საზოგადოებას ამ კ-
ლის სიცილილი, რის გამოც აღდგო-
მის დღესასწაულები ყველას ჩამწარე-
ბული ჰქონდა. ამ დღეებში მოკლათ
აქაურმა მტყუნებმა ხ-მ თავისი ბი-
ბეშელი, რომელიც დაეა ჰქონდა
თურმე მიწის გამო. საქმე დიდ ხა-
ნა თურმე სწრაზობდა აქაურ სა-
სამართლოში, მაგრამ ბოლო ეფრ
მოიღო. იმედი, რთა მინაც გამოაშ-
კარდებდა ეს საქმე და გამოჩნდება
ამაღვლელ დანაშაულებს.

სუჯუნაში გავრცელებულია ცლა
წითელი, რის გამოც ნაწილად შეგირ-
დების არ ღაღის სკოლებში. სენს
სიკვლილით არაიწინ მოუკლავს

უცხოეთი

იბაღლი. როცა ინგლისის პარ-
ლამენტში მუშაობა არ იყო, გლა-
სტონი იტალიაში გაემგზავრა, იქ
დაპირა რამდენიმე ხანი და ამ დღეებ-
ში დაბრუნდა დიდი წერილი იტალია-
ზედ. გლასტონი იტალიაში წინა-
დაც ყოფილა, ესე ამ 39 წლის წი-
ნად. ამ ხანში იტალია, რასაკირიე-
ლია, ბევრად გამოიკვალა. მაშინ იქ
იყო მეფე ორთავე სიცილიისა. ამ
მეფის მტრადობა მაშინვე ასწრა-
ვლად გლასტონმა და ამ სწრაველს გან-
თავლებულს ქვეყანას ყოველი მისი
უსაპართობა. ახლა-კი იტალიაში
სხვა გვარი სამეფო არსებობს და ამ
ახალს წერილი გლასტონი ახლა
ამ სამეფოს ამავეს მოგვითხრობს.
ლორდ როსელი ამბობდა: იტალია-
ში თუ მედიდარი ხომე, იმიტომ-
რომ თავისუფალი კონსტიტუტია ჩე-
მის სამშობლოში იტალიის თბილის
პაის მაგიერობას ვერ გამოეყსა. ახ-
ლა იტალიაში წამსვლელია ასეთი
თავის განმათლებსა საქონი აღარ
არის. იტალიაში, კარგს ჰავეს ვარდა,
თავისუფალი კონსტიტუტია ახრე-
ბობს. გლასტონი ამბობს, რომ იტა-
ლიაში ცლა მწერლობა თავისუფა-
ლია, ლაზარაკი ყველას თავისუფლად
შეუძლიან, ვისაც რაზედ უნდა, სა-
რწმუნოება ყველას შეუწარებულია
და კერძო ადამიანი პატივცემულია.

გლასტონი იგონებს მოკლედ
იტალიის წარსულს და ამბობს, რომ
საფრანგის ვარდა, არ არის სხვა,
ისეთი ქვეყანა, რომელსაც იმისთა-
ნა ცვლებადი წარსული ჰქონდეს,
როგორც იტალიას ჰქონდა. 14 სა-
უკუნის წინად დაეცა ამ ქვეყანას უდი-
დესი და უფლიერესი ერთ-მთავრება
ამ დაცემას ის მოჰყვა, რომ ქვეყანამ
დაპირველად ორი უფიქრესი საფრანგო
დაპირველად ერთობა და დაუბოძელდა
ბა. დაპირველად თავისუფლება, მოსვენება
და მოელა კანონი, წესებრება. მარ-
თალია, მერე ვარდა რამდენიმე რუს-
პუბლიკი იტალიისა, მაგრამ დიდხანს
არ გასტანა მათმა ბრწყინვალე არ-
სებობამ, თუცა იტალიის წარ-
სულს სტოვერება საუკეთესო მარ-
გალიტიტი ექნებოდა და მათი ცხო-
ვრება აფონებს კაცს ძველის სა-
ბერძნეთის რესპუბლიკების სტო-
ვერებასა. იმ რესპუბლიკების არ-
სებობამ დაამტკიცა, რომ საცა პა-
ტივისცემა და სიყვარული თავისუფ-
ლებისა, იქ თუნდა განუწყვეტელი
შფოთი იყოს ვარშემო, მინაც ადვი-
ლია დიდის სიმღერისა და დიდების
შემქნა, სახელოვანის მწერლობისა
და ხელოვნების დახადება.

დადენენ ეს რესპუბლიკები და
იტალია ვასწავდა მიწასთან. მე-
ტრინიტი ტყუილად არ ამბობდა მა-
შინდელს იტალიაზედ, რომ იტალია
საფრანგოა სახელწოდება და ტერ-
მინადობა, სხვა არაფერი. დადა
შევი და ბნელი დრო, დრო შფოთი-
სა, უთანხმოებისა, უშეცვებისა და
მტკარვლობისა. საფრანგეთის იმმა
დაძაბოთა საქმე იტალიის განადგუ-
რებისა და მიიტანა იქ იმ პოლიციის
შემა, რომელიც სარგებებს ადამიან-
თა თავისუფლებას და დანაშაულია
გან-კი არაივის არ იფარავს.

შემდეგ ყოველივე ეს ისე გამოიკ-
ვალა, თითკო თებარის დეკარაკი-
ბითა. უცხოელნი იტალიაში აღარა

მატონობენ და განდევნილ იქმნენ
ბრილითა და იმისთი შეწყვენიო,
ვისაც საქონი მინად იტალიელი
ბის შემწეობა. მტრადონიც განაძე-
ვებს ვანაძებს ხანგრძლივს, შეპო-
ვრის წინააღმდეგობით, რომელსაც
სამწუხაროდ, ხშირად სისხლის ღრუბ
მისდევდა ხომე ფართოდ. ამ საბო-
შობრება და დეკა შეიღო მთავრად
მტრადონა, აღმოიფხვრა მათი სხე-
ლებსა სამეფოდ და ქვეყანამ ფერ-
იცვალა სრულიად. განცალკევებულ
ის ნაწილი ქვეყნისა შეერთდენ
კვლე ერთად ნელ-ნელა, ძალდაუ-
ტანებლად და აუტანებლად, და არ
ოცად-აიამ მილორნა ტრბა დაიკრი-
თავის სამართლით კეთილი ადგი-
ლი სხვათა დღითა და უფლიერესთა
ერთა შორის საქონისტიანო ეტრბა-
ში.

შემდეგ გლასტონი იმავლედ ვადა-
ნის, რამდენად მტკიცეა და ბრუნ-
რივად აგებული ის შეიღო, რომელ-
საც იტალიის ერთობას უწოდებენო,
და ამტკიცებს, რომ დღევანდელს იტა-
ლიის სახელწოდებას, მის ერთობას
მკვიდრი საფუძველი აქვს, იმდენადვე
მკვიდრი, რამდენადვე ევროპის სხვა
ერთა და სახელმწიფოებ.

ერთობის სიმტკიცის მიზეზად უიარ-
ველეს ყოვლისა ის არის მოხასხენე-
ბული, რომ მეფე იტალიის ერთობ-
ლი კონსტიტუტისა და პატრის სტენს
ერის თავისუფლებასა. მაგრამ უდი-
დესი და უფლიერესი მიზეზი, რომელ-
საც განაბტკიცებს ეს ერთობა, არის თა-
ვისუფლება წერისა და ლაზარაკისა.
გლასტონი ამბობს, რომ მე იმათ დასა-
ცეპთენი, რომელნიც განათლებას
და ცივილიზაციას იმითი შობადობა,
რამდენად მეტად ადვილი დაუტყობა სხვა-
და-სხვა ზნობრივ ძალას ხორციელ.
ს და ფიზიკურს ძალაზედ ერის
სტორიებაშია. ერთი ამ ძალ-
თავანი პირდაპირ შეეხება სახელ-
მწიფო მოღვაწეობას: ეს ძალა განა-
ბლეთ სხვა და დაუფრთხილად კეთე-
ობა და სხვა საზოგადო საქმეებისა.
თავისუფლად წერია და ლაზარაკი, ჩე-
მის აზრით, უფირველესი და უფლიერ-
ესი საბუთია და თანმდებია იტალიის
დღევანდელ წეს-წყობილების სიმკვი-
რისა და სიმტკიცისათა.

მთელს წერილში გლასტონი მხო-
ლოდ იტალიის საპალიტიკო ვითარ-
ებებზედ ლაზარაკობს. სახელოვანი
ფინანსისტი მარლოდ ოლენდ შეეხება
ფინანსებს და ამ საგანს კარგად არ
იხსენებს. ფინანსების საქმე ძალიან
ცუდად არის ოლენდ შეეხება აგ-
რეთე კანონ-მდებლობას და სამარ-
თოს იტალიაში და აქაც იმას ამ-
ბობს, რომ თავისუფლად, დაუფარ-
ვად უნდა კეთდებოდეს ყოველივე
სუფრაში და მაშინ გავითლება ყველა-
ფერი კარგად. ძველი, როცა უსა-
მართლობა ბევრი ხლებ ქვეყანაში;
ერთ ჰპარავს იმებს სამართლის მი-
ლებისა და უსაპართლობა და მტარ-
ვლობა, თუ ერთსა და ორს შუაში
სხვებს, ვასწავრობს, სამაგიეროდ მთელს
ერს დასცემს და დააუფრთხილებს.

ბოლოს გლასტონი ასე ათავებს
თავის წერილს: იტალიას დიდებული
წარსული ჰქონდა ოლენდ. ჩვენ ყვე
ლანი მოვლენი ვართ მის წინაშე,
იმიტომ-რომ მხოლოდ ამ ქვეყნის შემ-
წიფობით მივალწიეთ ჩვენს დღევანდელს
განათლებლას და ცივილიზაციასა.
ჩვენ ვერსარავს ვერ ვაგანდებლეთ იმის
ფიქრს, ვინაშენ ვართ მისი წილი
და მოცესუფოთ ამ ქვეყნისთვის სა-
მუდამო კეთილ-დღეობა და წარმა-
ტებობა.

წერილი აშუგია

ამას წინად ღაღისათს ღორდ-მეზს
სადიდად სტუდენტს სუჯუნაში ერთი
სასოგადოებას სიფხისჯასს ამ სასო-
გადოებას თავმჯდომარეს ღორდ-მეზის
სტუდენტად სხადეს შეუდგე შეუდგე
სტუდენტად წარმომადგენელს: „ჩემს თავს ჩე-
მას ვაძლე მადლობას ვაძლე თქვენს
მოწყალებას იმას გამო, რომ ეს მძე-
წიერი დანაშაულები დაკეთილად, იმედი
ქარას დაეცეს ისეთი დრო, როცა ვირ-
განასი ვადასწავთ და ვადასწავთ ყვე-
და იმ დროსაც, რაც შესაძლებელია
ამ ცივი-დასამას საწადეობა. იმედი
მაქვს იმასაც, რომ ამიერიდან სტუ-
რბას-მასწავლებლის დროს მარტო და-
შეწყრდ და მისდას წყაფს იმასთან“.
მისად თუ ამისთან სტუდენტ ღორდ-
მეზს მოსწონებოდა. ამას ცივი-და-
რბას საწადეობაში მარტო კადვე ზეგანა
მშენიერი მატარა ღვინო და იმისა ვა-
დავან ვერ ატრია მოსვლას ვასმე
ფიქრად. ზემოსსუქებს თავმჯდომარ-
ეს სიფხისჯასს სასოგადოებისა,
როგორც ვეგობა, მიმდევრებიც ჰქონ-
და. ეს მიმდევრები არან ღორდ-
დავად და იმისა მუდამ, ლედი კარ-
დავად. ამ ღორდ-მეზისა ვეგობა,
რომ ჩემს სამეფოებობა ყველა სასო-
მელებს დაუწყო ვაწყობო. ამას ცივი-
დასამას ვადავად ვადავად ვადავად
ბოჭკობით მშენიერი ლედი და ვადა-
წყობო. ღორდ-მეზისა ვადავად ვადავად
სასმელს ეწეობს თურმე და ეს სასმე-
ლი ხას.

— ამ ქამდ რომში დიდი ბასსა და
განთია ბჭის თურმე ატალიან კათოლი-
კეთს პატრის, მამს მისტუკეიტრას.
ამ კაცს თავის ქადაგებაში განმედავად
გამოუხსნდა, რომ მეფისათვის და სამ-
შობლასათვის ყოველ დღეს უნდა ეკეთე
წიგნად ღვინოს, მეფის სუვერენობა
და მძიკელები უნდა შეეგდროთ უფე-
ლას, საცავე ასამშობლოა ყოველ რისი-
ბრანსეთისათა უსასამართლო მასსმენი
უნდა იყოს „ღვინოს“ შეუდგე.
გვარეგაფორს წერებს სეთის ქადაგე-
ბის, რად თქმა უნდა, დიდი ადვილია
თუ აუტყვინას, ეს ვადავად იმით უფე-
რო სამართლებას და მასნათ, რომ ვარ-
გას ხნას იტალიას კათოლიკეთს ქვე-
დესობა დასწავლეთ და ან-ფრად ჩაყ-
დას და ან მომისმენიო სადავამე მეფე
იმისა ოჯახსა და მძიკელები მეფისათა,
და ხანდე ეს წიგნი არც არავის დაუწო-
დებოდა. ერთმა მად-კი ამოქეფო თავი მო-
მეგობარს, რომელიც მთელს რესპუბლი-
კურს, რომ უფავს შეეგდრო „დას-
სავერდინ“ ვატყვინასო. აქვე უნდა შე-
ნიშობო, რომ მამს მონტევერტო იტა-
ლიას ერთი გამომჩენად მჭადეგებოდასას
და იმასს ქადაგებს დიდ-ძაფო ხაღსინე
ქრესანს. ერთმა წარსოვლის მადგინ-
ბას ივან-რს. ამამოქე, რომ მონტევერ-
ტო გამოჰსადმება გოლას და გესს
შეაღს, შესულა მონასტერში და თავი-
სის გრდობას და განსაღობით სწრა-
ფად წაშლად წიხ. თავისი ქადაგებაში
ამ პატრს ადვიატა მოქეჟეს თურმე
პროფისისა, მარქისის, დასდას და მას
წარად დიდი ტონის მძიკეჟს სოგად-
დოკიას და ფილოსოფიას. პირველად
ამ კაცს უჭადვინას ამ ოთხის ვეფას წი-
ნად ბოლონიში, შეუდგე ფლორენციასა,
პაისას და მილანში და, დასწავლად,
დად მისთვის ორმდოვის დაღის განსა-
დამბისა ყოველ დღე დადიოდ თურმე
რომის San Carlo al Corso ტე-
ძარში ამ ტანამის სასოგადოებო.

